CRP je cenným nástrojom pri rozhodovaní

Zverejnené: 23. novembra 2023 | Autor: PharmDr. Petra Haár Némethová

Respiračné infekcie predstavujú najčastejšiu formu infekcií v každej vekovej kategórii, pričom pre každú z nich majú svoje charakteristiky a odlišnosti. 90 – 95 % všetkých infekcií horných dýchacích ciest je vyvolaných rôznymi respiračnými vírusmi, a preto len malá časť z celkového počtu respiračných infekcií má byť liečená antibiotikami. Pacienti s týmito infekciami navštevujú najmä v jesennom a zimnom období vo veľkej miere lekárne aj ambulancie praktických lekárov.

Digitálne zdravotnícke technológie menia svet poskytovateľov zdravotnej starostlivosti vo svete aj u nás. Otvárajú nám možnosti rozširovania a zlepšovania našej každodennej práce – poskytovania zdravotníckej starostlivosti. Okrem tradičných činností sa s príchodom nového milénia aj u nás objavili prví, ktorí začali s vykonávaním fyzikálnych a biochemických vyšetrení v lekárni. Dnes okrem liekového poradenstva máme možnosť poskytovať aj tieto služby na rôznej úrovni. Lekáreň je najdostupnejším miestom zdravotnej

starostlivosti pre širokú verejnosť.

Úloha farmaceuta v systéme zdravotnej starostlivosti prechádza v poslednom období intenzívnym vývojom. Okrem základnej funkcie dispenzácie a prípravy liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín sa aj u nás začínajú prejavovať snahy o poskytovanie nadstavbových služieb zdravotnej starostlivosti pre pacientov ako aj pre zdravú populáciu, ktorá sa o svoje zdravie intenzívne zaujíma. Aj WHO vyzýva rozvíjať koncept farmaceutickej starostlivosti. SAMOTNÉ VYŠETRENIA ALE NEMAJÚ BYŤ CIEĽOM, ALE PROSTRIEDKOM VYTVÁRAJÚCIM PRIESTOR PRE SLEDOVANIE ÚČINNOSTI A BEZPEČNOSTI LIEČBY A ZVYŠOVANIA ODBORNÉHO A ZDRAVOTNÉHO ROZMERU PRÁCE FARMACEUTA. Už v minulosti sa pri vytváraní lekární myslelo na priestor výlučne určený pre diskrétny rozhovor s pacientom. Dnes máme príležitosť tento priestor rozšíriť a začať s poskytovaním ďalších odborných služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti – zdravotníckych výkonov v lekárni.

Pri podozrení na rozvoj akútneho infekčného ochorenia horných dýchacích ciest je vo väčšine prípadov veľmi ťažké, až nemožné, rozlíšiť len na základe klinického vyšetrenia, či ide o vírusové alebo bakteriálne ochorenie. Rýchly test na stanovenie hladiny CRP je cenným nástrojom pri rozhodovaní sa medzi nutnosťou okamžitej antibakteriálnej terapie a prípadným sledovaním vývoja choroby. Pokiaľ klinické príznaky trvajú menej ako 24 hodín, za hraničnú hodnotu u dospelých sa považuje hodnota CRP 20 mg/l. Do úvahy treba vždy brať fakt, že pri veľmi krátkom trvaní choroby, tzn. menej ako 12 hodín, môže byť hladina CRP normálna aj v prípade vážnej bakteriálnej infekcie, prejavujúcej sa prudkými klinickými príznakmi. V takomto prípade býva nevyhnutná okamžitá antibiotická liečba. Bakteriálnu infekciu je možné potvrdiť následne, opakovaným stanovením hladiny CRP o 3 – 6 hodín neskôr. Výskyt typických klinických príznakov spolu s hodnotami CRP nad hraničnou hodnotou poukazuje pravdepodobne na bakteriálnu infekciu vyžadujúcu si antibakteriálnu liečbu. Pacienti s nevýrazným klinickým nálezom a s hodnotami CRP pod hraničnou hodnotou si nevyžadujú okamžitú antibakteriálnu liečbu. U takýchto pacientov má opätovné stanovenie hodnoty CRP veľký klinický význam.

Deti majú nižšiu základnú hladinu CRP než dospelí ľudia, preto sa u nich za hraničné považujú nižšie hodnoty CRP než u dospelých pacientov. Všeobecne možno pri všetkých infekciách horných dýchacích ciest (IHDC), bronchiálnych a chrípkových infekciách s dobou trvania klinických príznakov viac než 1 deň považovať za hraničnú hodnotu CRP 40 mg/l u dospelých a u detí starších ako 10 rokov, u mladších detí je to 20 mg/l. Tieto hodnoty svedčia o vírusovej, resp. miernej, neinvazívnej bakteriálnej infekcií. Výnimočne pri niektorých vírusových ochoreniach môže byť hladina CRP relatívne vysoká: EBV/infekčná mononukleóza, adenovírus, vírus parainfluenzy. Meranie hodnoty CRP minimalizuje riziko prehliadnutia vážnych bakteriálnych infekcií vyžadujúcich si okamžitú antibakteriálnu terapiu.

Zvýšená hladina CRP (C-reaktívneho proteínu) signalizuje prebiehajúci zápalový proces v organizme. Je jedným z dobre merateľných markerov akútnej fázy zápalovej reakcie. Aj keď je CRP veľmi citlivý marker, je len málo špecifický, môže indikovať viacero ochorení.

Aké ochorenia môže CRP preukázať?

- Infekcie (zápal, vírusový alebo bakteriálny)
- Autoimunitné ochorenia: lupus, reumatoidná artritída, Crohnova choroba (Crohn disease)
- Kardiovaskulárne (srdcovocievne) ochorenia: ateroskleróza, perikarditída, infarkt, porážka
- Onkologické ochorenia
- Metabolické ochorenia: obezita, diabetes mellitus (cukrovka)

Hodnoty CRP:

- 5 – 10 mg/l: normálna hodnota (závisí od laboratória, odporúča sa udržiavať CRP pod 0,55 mg/l u mužov a pod 1,00 mg/l u žien, avšak mnoho ľudí to nedokáže, pretože je stále viac a viac pacientov s hypertenziou, cukrovkou atď. a vyššie hodnoty sa stávajú štandardom).
- Do 20 mg/l v prvý deň objavenia sa klinických príznakov infekcie, do 40-50 mg/l v nasledujúce dni: predpokladá sa, že sa jedná o vírusovú infekciu, preto ak je potrebné, o 3-6 hodín neskôr alebo nasledujúci deň môže byť prínosné zopakovanie CRP vyšetrenia. Ak CRP nestúpa, jedná sa o vírusovú infekciu. Ak stúpa, pravdepodobne ide o bakteriálnu infekciu.
- Od 50 mg/l: predpokladá sa, že ide o bakteriálnu infekciu a lekár nasadzuje antibiotiká.
- Viac ako 100 mg/l: predpokladá sa, že ide o závažnejšie bakteriálne ochorenie a je nutnosť silných antibiotík, takéto hodnoty sa napríklad vyskytujú pri zápale pľúc a doktor môže vyžadovať hospitalizáciu.
- Deti majú nižšiu základnú koncentráciu CRP než dospelí ľudia, preto sa u nich za hraničné považujú nižšie hodnoty CRP než u dospelých (spravidla polovičné).

Odporúča sa udržiavať CRP hodnoty u mužov pod 0,55 mg/l a u žien pod 1 mg/l. Pri takýchto hodnotách v tele nebežia zápalové procesy a telo funguje tak, ako by malo. Krv má normálne reologické vlastnosti a plní svoje funkcie a regulačné schopnosti organizmu fungujú optimálne. U obéznych ľudí sú tieto hodnoty vyššie a je u nich vyššie riziko tvorby zápalov a iných ochorení.

PharmDr. Petra Haár Némethová